

Erkekleri tozanyna garan zenanlar -2: Sesiliýa Helena Peýn-Gapoşkina

Category: Kitapcy,Zenan şahsyýetler

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Erkekleri tozanyna garan zenanlar -2: Sesiliýa Helena Peýn-Gapoşkina • **Açyşy ogurlanan astrofizik: Sesiliýa Helena Peýn-Gapoşkina**

XX asyryň başlarynda alymlar Günüň agyr elementlerden ybaratdygyna ynanyp ýörkäler, 25 ýaşly ýaş talyp birkemsiz we täzelikçi doktorlyk dissertasiýasy bilen orta çykdy.

XX asyryň iň uly astronomlaryndan biri ýyllyzlaryň himiki bileşimini açmagy başardy.

Peýn-Gapoşkina Garward uniwersitetiniň obserwatoriýasynda hindi fizigi Megnad Sahanyň ionizasiýa gönükmesinden peýdalanyp, ýyllyzlaryň gyzgynlygyny we himiki konsentrasiýalaryny kesgitledi.

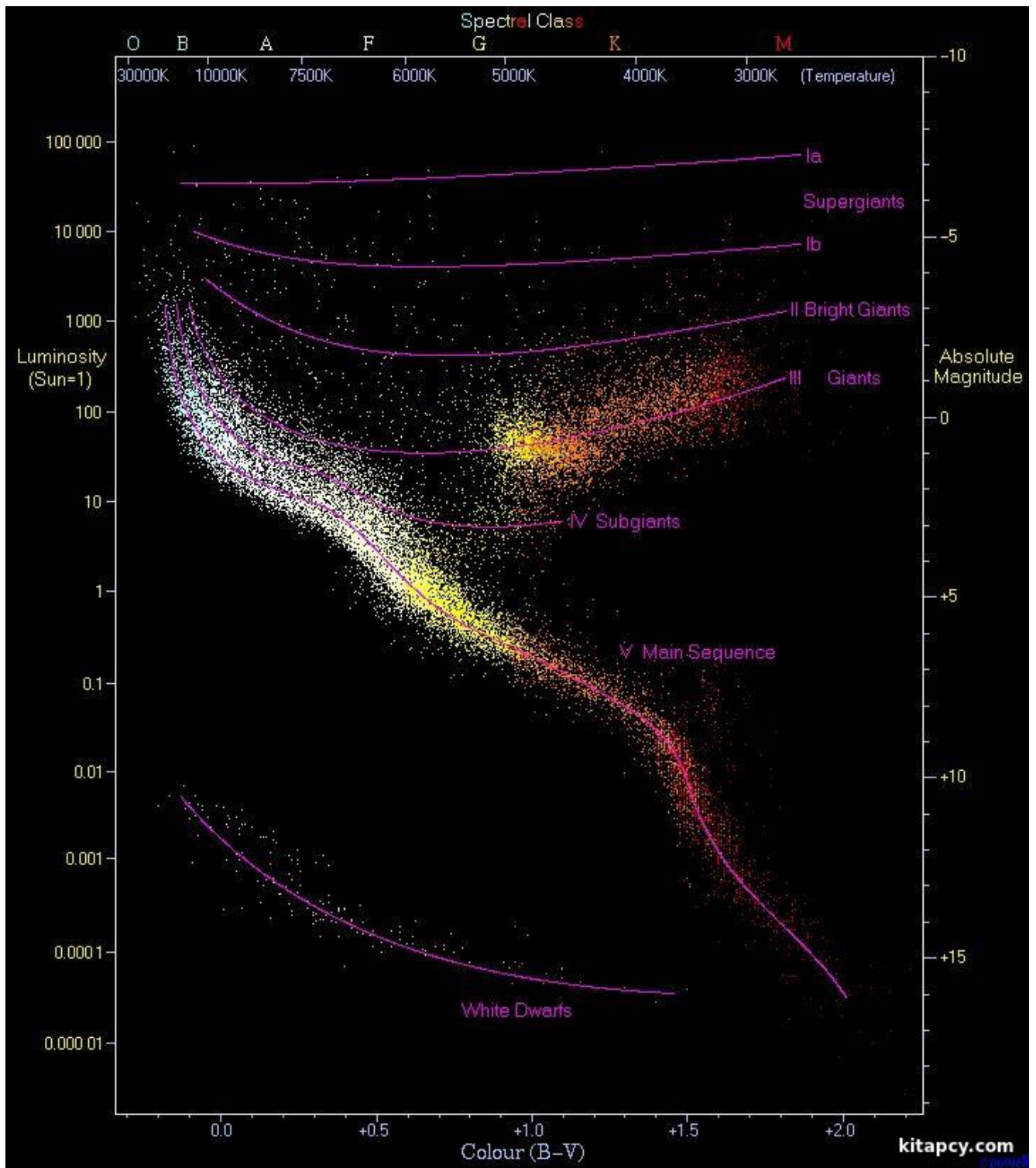
Onuň bu batyrgaý çemeleşmesi arkaly geliniň we aýratynam gidrogeniň ýyllyzlaryň esasy komponentleridigini açdy.

Gidrogeniň diňe ýyllyzlary däl, бүтін älemi emele getirýän esasy bileşik olduğunu görkezdi.

1924-nji ýylda Peýn-Gapoşkina ýyllyzlaryň esasan gidrogenden dörändigini aýdanda, onuň bu pikiri gülkünç hasaplandy. Şol döwrüň meşhur astrofizigi Genri Norris Russell Peýn-Gapoşkinanyň çemeleşmesine «Bu hiç mümkin däl» diýip ýazdy.

Russell bu pikire gazaply garşy çykyp, Peýn-Gapoşkinany çykaran netijesini mälim etmezlige yrды. Peýn-Gapoşkina pikirine hiç kim kimden goldaw almaýşy ýaly, barlag geçirmek üçin kredit pul hem alyp bilmedi.

Çünki Russellniň pikiriçe Sesiliýanyň gelen netijesi umumy kabul edilen kadalara goldanýardy wagtyň akymyna tersdi. Şonuň üçinem onuň makalasyny çap etdirmedi. Emma Russell has soňra karz pul alyp, Peýn-Gapoşkinanyň açyşyny öz adyndan çykartdy.

Peýn-Gapoşkına has soňra gipotezasyny astronomlaryň hormat bilen agzaýan «Stellar Atmospheres» kitaba jemledi. Birküç ýylyň içinde gelen netijeleriniň hem-de düýpli we dogry işdigini hemmeler ykrar etdi.

Sesiliýa Peýn-Gapoşkına islendik ýyldyzyň gyzygynlygyny spektrinden bilip boljakdygyny ilkinji gezek görkezdi.

XX asyryň iň saýlama we döredijilikli astronomlaryndan biridigi biragyzdan ykrar edilen Sesiliýa Peýn-Gapoşkına ýaşan ömründe Döwlet Ylymlar Akademiýasyna kabul edilmedi.

Ylym dünýäsinde ady Galileo Galileý, Isaak Nýuton, Albert Eýnşteýn ýaly alymlar bilen deň hatarda tutulmakdan geçen, ylmy guramalaryň erkekleriň agdyklyk edýän düzümi Peýn-Gapoşkinanyň bitiren işleriniň mynasyp bahasyny almagyna päsgelçilik döretdi.

(Dowamy bar)...

Müžgan HALIS. Zenan şahsyýetler